

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Затверджено

На засіданні кафедри політології
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри проф. Анатолій РОМАНЮК

**Силабус з навчальної дисципліни
«Політична соціологія»,
що викладається в межах ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
2022 року вступу**

Львів – 2022

Назва курсу	Політична соціологія
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра політології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 – Соціальні і поведінкові науки, 052 - Політологія
Викладачі курсу	Шурко Оксана Богданівна, канд.політ.наук, доцент кафедри політології
Контактна інформація викладачів	Shurko_o@ukr.net
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Meet або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-politology
Інформація про курс	Програма вивчення дисципліни вільного вибору “Політична соціологія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму підготовки «Політологія». Предметом вивчення навчальної дисципліни розглядає соціальні основи політики, як визначальний фактор однієї з ключових сфер суспільного життя – політичної, аналізує соціальні основи влади у всіх інституалізованих секторах суспільства, а також вивчає взаємовідносини між суспільством і державою, між соціальним устроєм і політичними інститутами..
Коротка анотація курсу	Дисципліна “Політична соціологія” є вибірковою дисципліною з спеціальності «Політологія», яка викладається в 5-му семестрі в обсязі 3,5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “ Політична соціологія” є дати студентам знання зі сфери політичної соціології, що поділений на три рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічні основи політичної соціології; - проблемна парадигма політичної соціології; - прикладний інструментарій політичної соціології і його застосування для аналізу емпіричного матеріалу . <p>1.2.Основними завданнями вивчення дисципліни “ Політична соціологія” є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ознайомити студентів з теорією та методологією політичної соціології; • проаналізувати основні етапи становлення політичної соціології; • охарактеризувати основні поняття та категорії політичної соціології; • ознайомити із сучасними концепціями у політичній соціології; • показати сутність суспільства і держави з політико-соціологічної точки зору, пояснити особливості екстраполяції соціальної нерівності на політичний простір та роль політичної культури; <p>охарактеризувати особливості виникнення, формування і</p>

	функціонування у політиці еліти і маси як соціальних суб'єктів.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вишняк О. Електоральна соціологія. – К. : Інститут соціології НАНУ, 1998. - 310 с. 2. Волович В., Макеєв С. Соціальна стратифікація і політика // Політична думка, №1, 1993 3. Кочубей Л. Виборчі технології: політичний аналіз (на прикладі виборів до парламенту сучасної України) : монографія / Л. Кочубей. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 280 с. 4. Лібанова Е. Соціальна стратифікація українського суспільства і передумови становлення середнього класу // Нова політика, №1, 2002. 5. Основи політичної соціології. Навчальний посібник / М. А. Безносів, Т. Н. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015 6. Щедрова Г. П. Політична соціологія електронного простору України: сучасні тенденції / Г. П. Щедрова. – 2019. – URL : http://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/1757. 7. Яковлев Д. В. Соціологічні дилеми теорії політичного вибору / Д. В. Яковлев. – 2016. <p style="text-align: center;">Інтернет ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ 2. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php 3. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/ 4. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://polityka.in.ua/info/404.htm 5. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html 6. Урядовий портал http://www.kmu.gov.ua/control/ 7. Офіційний портал Верховної Ради України http://iportal.rada.gov.ua/ 8. http://www.president.gov.ua/ Офіційне представництво Президента України 9. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України – http://www.nplu.kiev.ua/ 10. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – http://www.ipiend.gov.ua/ 11. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень – http://www.ucipr.kiev.ua/ 12. Сайт Українського центру політичного менеджменту – http://www.politik.org.ua/ 13. Сайт журналу «Віче» – http://www.viche.info/
Тривалість курсу	105 год.
Обсяг курсу	32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 73 години самостійної роботи

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предмет політичної соціології, її функції та основні категорії; • етапи розвитку політичної соціології; • вплив соціальних груп, особистостей на соціальні явища; • основи соціальної політики; • закономірності розвитку демографічної політики та її вплив на політику і політичні процеси; • нації партії і рухи в політичній системі України; • соціальні підсистеми та їх характеристику; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати соціально-політичне структурування суспільства • аналізувати соціальні аспекти політики та прогнозувати її розвиток; • давати оцінку рішенням, які пов'язані із соціальними основами держави, влади та панування; • аналізувати вплив соціальних груп на політичні процеси і явища у державі; • оцінювати демографічну політику; • аналізувати соціально-політичні відносини у суспільстві; <ul style="list-style-type: none"> • оцінювати основні напрямки розвитку і функціонування соціальних відносин у суспільстві. <p>В результаті успішного проходження навчальної дисципліни «Політична соціологія» студент набере:</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. - СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. - СК14. Здатність аналізувати та прогнозувати особливості впливу соціальних груп, груп інтересів та груп тиску на політичну реальність, організація та здійснення діяльності з захисту групових інтересів в політичному процесі. <p><i>Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни «Політична соціологія»:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - РН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності. - РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. - РН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного
---	---

	аналізу.
Ключові слова	соціологія політики, політика, влада, політичні еліти, контреліта, конфлікт, політична культура, соціальний простір, політичне поле
Формат курсу	Змішаний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Див. Схема курсу
Підсумковий контроль, форма	залік в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з основних політологічних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату політичного процесу, розуміння джерел взаємодії політичних акторів із структурними елементами громадянського суспільства
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз статистичних баз даних. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, активізації навчання.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Крім того, бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальноновживаними програмами й операційними системами (з метою подання електронних матеріалів – електронна пошта, платформи Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Moodle тощо). Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <p>1)практичні/самостійні тощо: 80% семестрової оцінки за умови, що максимальна кількість балів – 80;</p> <p>2)контрольні заміри (модулі): 20 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 20;</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття</p>

	<p>курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політична соціологія як наука і навчальна дисципліна 2. Предмет та об'єкт політичної соціології: основні підходи та представники. 3. Політична соціологія та її співвідношення з іншими науками. 4. Функції політичної соціології. 5. Видатні соціально-політичні мислителі і їх внесок у політичну соціологію 6. Теоретичні моделі політичної соціології 7. Методологія дослідження соціального контексту політики. 8. Соціологічні теорії держави і влади 9. Основні сучасні парадигми політичної соціології 10. Держава і суспільство: співпраця чи протистояння 11. Держава і нація. 12. Соціальні основи панування в сучасній державі. 13. Механізми контролю політичної влади суспільством. 14. Соціальна стратифікація і її екстраполяція на політику. 15. Влада як фактор політичної стратифікації. Поняття політичної стратифікації. 16. Типи ієрархізації суб'єктів політичного простору. 17. Корпоративізм, клієнтелізм, популістське лідерство. 18. Етнічна стратифікація і її вияв у політичному просторі. 19. Поняття політичної еліти. 20. Еліта і маса. 21. Еволюція поглядів на еліту. 22. Сучасні елітологічні теорії. 23. Поліархія, плюралізм еліт і демоелітна теорія. 24. Соціальні основи політичного лідерства. 25. Маніпулятивні стратегії в політичному полі. 26. Політична стабільність.

	<p>27. Поняття про політичне партнерство.</p> <p>28. Соціально-політичні конфлікти.</p> <p>29. Політичні цінності та орієнтації як складові політичної культури</p> <p>30. ЗМІ і масова політична свідомість: взаємозалежність і взаємозв'язок.</p> <p>31. Поняття інтересу та мотиву в політиці.</p> <p>32. Поняття груп інтересів, форми та рівні їх участі у політиці.</p> <p>33. Соціальні основи виникнення та діяльності політичних партій та суспільно-політичних рухів.</p> <p>34. Особливості виникнення та функціонування партій та суспільно-політичних рухів у пост-соціалістичних країнах.</p> <p>35. Сутність виборів і основні типи виборчих систем.</p> <p>36. Основні теорії виборчої поведінки.</p> <p>37. Фактори та детермінанти поведінки виборців.</p> <p>38. Маніпулювання свідомістю виборців і ЗМІ.</p> <p>39. Вибори і поведінка виборців в Україні.</p> <p>40. Роль громадської думки у політичному просторі.</p>
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК 1

Схема курсу «Політична соціологія»

Тиж. / дата / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література/ Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
2 год.	Політична соціологія як наука: предмет і методи..	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. — К., 1995.		
2 год.	Політична соціологія як наука: предмет і методи.	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.1	
2 год	Соціальна стратифікація політичного простору.	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. — К., 1995. 3. Коваліско Н. Соціальна стратифікація: теоретичні та методичні засади дослідження на регіональному рівні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2006. — № 3. — С. 138–139.		
2 год	Соціальна стратифікація політичного простору.	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.2	
2 год	Нації як суб'єкти політики	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Майборода О. Нації етнічні і політичні: оманливе розрізнення// Політичний менеджмент. -2004. -№ 5. — С. 15-22 3. Шилз Е. Нація, національність, націоналізм і громадянське суспільство// "Г". -2001. -№ 21. — С. 79-101		
2 год	Нації як суб'єкти політики	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.3	
2 год	Соціологічний аналіз	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична		

	політичних еліт, політичних партій та політичних рухів		соціологія. — Львів, 1994. 2. Політична еліта України : становлення та розвиток у виборчому процесі : монографія / Д. С. Коротков. — Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. — 212 с.		
2 год	Соціологічний аналіз політичних еліт, політичних партій та політичних рухів	Семинар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.4	
2 год	Соціологічне вивчення політичної та електоральної поведінки	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Шинкаренко О.Є. Гендерні та вікові чинники формування поведінки виборців у соціологічному вимірі. — // Вісник національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія / [редкол.: А.П. Гетьман та ін.]. — Х. : Право, 2012. — Вип. 11. С. 287-298.		
2 год	Соціологічне вивчення політичної та електоральної поведінки	Семинар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.5	
2 год	Політична комунікація. Маніпулятивні стратегії в політичному полі	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Слісаренко І. Ю. Паблік рилейшнз у системі комунікації та управління. — К., 2001.		
2 год	Політична комунікація. Маніпулятивні стратегії в політичному полі	Семинар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.6	
2 год	Політична стабільність. Поняття про політичне партнерство	Лекція	1. Піга В. М., Стеблич Б. А. Політична соціологія. — Львів, 1994. 2. Кіянка І. Б. Політична стабільність: суть і основні засоби її досягнення в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / І. Б. Кіянка. — Львів : Львів нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. — 18 с.		
2 год	Політична стабільність. Поняття про політичне партнерство	Семинар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.7	

2 год	Соціально-політичні конфлікти. Проблеми політичної поведінки.	Лекція	<ol style="list-style-type: none"> 1. Картунов О.В. Анатомія політичних конфліктів / О.В.Картунов, О.Маруховська // Віче. – 2001. – №11. – С.155-159. 2. Котигоренко В. Сучасні концепції конфлікту як суспільного явища / В.Котигоренко // Людина і політика. – 2002. – №3. – С.75-87. 3. Шубін С.П. Політичний конфлікт і безпека держави; [монографія]. / С.П.Шубін. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2008. – 88с. 		
2 год	Соціально-політичні конфлікти. Проблеми політичної поведінки.	Семінар, Групова робота		Опрацювання додаткової літератури по Т.8	